

**DEN GRØNLANDSKE SLÆDEHUND
FRA HVALP
TIL ARBEJDSHUND**

VEJLEDNING I HUNDEHOLD

FORORD

Her finder du information om hunde og hundehold fra hunden er født til den går på pension. Det er ikke forsøgt at give en fuld oversigt, men at komme med nyttige tips om nogle af de vigtigste ting i en slædehunds liv.

Vejledningen er udarbejdet af dyrlæge Marit Holm i samarbejde med Finn Siegsted fra slædeførerforeningen, KNQK, i februar 2008.

Den nuværende vejledning er revideret af embedsdyrlægen i slædehundedistriktet Sanne Eline Wennerberg maj 2013.

Rigtig god læselyst!

Veterinær- og Fødevarer Myndigheden i Grønland

Indhold

PLANLÆGNING	4
SOCIALISERING OG INDLÆRING AF HVALPE	4
HVALPEFODER.....	4
ORM	5
VACCINE OG SYGDOM	5
TRÆNING.....	5
FODER OG SUNDHED	6
HVILKEN SLAGS FODER	6
DIARRE.....	6
LÆNKET I KÆDER.....	7
VAND	7
HUS.....	7
SYGDOM.....	8
KLØERNE.....	8
TÆNDER	8
PELSSKIFTE/ FÆLDNING	8
HUNDELORT	9
BIDSKE OG AGRESSIVE	9
ARBEJDSHUND, IKKE KÆLEHUND.....	9

PLANLÆGNING

Det hele starter med at holde godt øje med tæverne. Det er en god ide at lade dem have 1 løbetid før de får hvalpe. Udvælg den eller de tæver du vil bruge til avl og sørg for, at de er sammen med den hanhund du vil have hvalpe fra. Hvis du ikke vil have hvalpe er det muligt at give tæven en indsprøjtning så den ikke kan blive drægtig. Sprøjtningen skal gives 3 måneder efter hendes sidste løbetid.

Når du har besluttet hvilke/hvilken tæve, du vil have hvalpe fra er det en god ide at vaccinere den ved løbetidens start med en vaccine mod hundesyge og parvovirus. På den måde bliver hvalpene bedre beskyttet.

Den drægtige tæve skal have et hundehus eller lignende der beskytter hende og hvor hun kan bygge hule til sine hvalpe. Hundehuset beskytter også hvalpene mod kulde, stærk sol og andre hunde imens de er små og hjælpeløse. Der skal være tørt og rent. Har du mulighed for at bygge en indhegning, hvor der er plads til tæven og hvalpene, er det den bedste måde at passe på hvalpene.

Behold kun det antal hvalpe du har brug for. Hvis der kalkuleres med at halvdelen af hvalpene dør, så er indstillingen forkert. Hvis du tager godt vare på dine hvalpe, så vil de også overleve. Omsorgsfuld behandling af hvalpe vil sige at de har et trygt sted at være, så de ikke bliver ædt af andre hunde, i en hundegård eller indhegning. Her bør man fjerne hundelort hver dag for at reducere smittepres af virus, bakterier og orm. Slip hvalpene ud af hundegården hver dag når du er der, så har du kontrol over dem og undgår at de bliver ædt eller kommer til skade hos naboens hunde. Herved kommer de af med overskydende energi og får den motion de skal have. Samtidig kommer de ud og bliver socialiseret og kendt med de andre hunde i flokken. Og vigtigst af alt – du får en positiv kontakt til hvalpene så de er trygge ved dig så du kan kalde dem til dig. På den måde undgår du problemer med at indfange løse hunde på et senere tidspunkt.

SOCIALISERING OG INDLÆRING AF HVALPE

Det at tage hvalpene op i dine arme og nusse med dem dagligt, gør at de får tillid til dig og mennesker generelt, noget der er vigtig for at give hunden et godt liv. Det bliver nemmere at kalde hunden til sig hvis den skulle slippe løs, når den er voksen. Den vil blive tryk ved og glad for mennesker og derfor undgår man at den bider for at forsvare sig. Man kan tidligt begynde at lære hvalpene kommandoer, som for eksempel "dæk" som er meget nyttig også når den er voksen og skal foran slæden. Den grønlandske slædehund er let at træne op med godbidder, de gør alt for en ammasset.

HVALPEFODER

Hvalpene skal have foder så snart de kan og er interesseret i at spise det, typisk når de er omkring 3-4 uger gamle. Det kan være en fordel at bløde fodret op i vand så hvalpene lettere kan spise det. Hvalpene skal have samme foder som de voksne hunde. Allerede fra de er 4 måneder gamle skal de have lige så meget foder som en voksen hund. Tæven og hvalpene bør have adgang til foder hele tiden. Så kan de spise det de har behov for når de er sultne. Dette fører også til at hvalpene får et normalt og afslappet forhold til mad. For at følge med i om hvalpene får nok foder kan man veje dem. Hvalpe skal tage på ca. 1 kg om ugen. Det vil sige at de skal veje ca. 4 kg når de er 4 uger gamle og 8 kg når de er 8 uger gamle.

ORM

Hvis tæven har orm kan de overføres til hvalpene under drægtigheden og også gennem mælken. Derfor bør tæven behandles mod orm i den sidste tredjedel af drægtigheden. Hvalpene og tæven skal behandles når hvalpene er omkring 3 uger. Hvalpene skal behandles igen når de er 5-7 uger gamle. På den måde vil de holde sig raske og bedre tåle andet smittepres fra bakterier og virus, da de nemmere kan holde sig stærke og velernærede uden orm.

Voksne hunde skal kun behandles mod orm, når man har en klar mistænke om, at de har orm. Voksne sunde hunde kan sagtens leve med en lille mængde orm, men hvis de bliver påvirket af det, skal de behandles. Tegn på orm kan være, at man ser orm i hundelorten eller i opkast eller hvis man hunde, der ikke vil tage på i vægt og har trist og mat pels.

VACCINE OG SYGDOM

Det er frivilligt om man vil vaccinere sine hvalpe. Men det er en god ide at vaccinere dem mod hundesyge og parvovirus når de er 8-10 uger gamle og igen en måned efter. Parvovirus angriber fordøjelsessystemet og giver diare evt. med blod og opkast. Dette afkræfter hvalpen hurtig. De stopper med at spise og bliver meget slappe. Hundesyge viser andre uspecifikke sygdomstegn som øje- og næse flåd, hoste, tungt åndedræt og nogen gange dør hvalpen pludseligt.

Hvis hvalpene bliver syge, er det vigtig at gøre noget med det samme og ikke venter til der er gået et par dage. Da er det for sent. Hurtig behandling er afgørende for hvalpens overlevelse og det er dig som skal sørger for det. Så snart du ser at hvalpen ikke spiser, skal du tage den indenfor og giv den mad, vand og varme. Det vigtigste er vand, ellers dør den af væskemangel. Hvis den ikke vil drikke selv, så sprøjt vand ind i munden på den mange gange per dag. Man kan lave en blanding af 1 liter kogt vand med 1 teskefuld salt og 1 spiseskefuld sukker. Hvis den kaster det hele op eller det bare bliver værre, så skal man aflive hvalpen, så den ikke lider unødigt. Man skal ikke vente til den dør af sig selv. Har man en hvalp som er syg, skal man altså enten give den behandling eller også skal man sørge for at hvalpen aflives. Den bliver ikke rask af sig selv. Overlader man hvalpen til sig selv og tænker at "nu må vi se om den overlever", er det dyrplageri. Sygdommene er meget smitsomme. De smitter gennem hundelort, flåd fra næse og øjne og host. Derfor er det vigtigt at holde en høj standard af renlighed. Dette gælder både hundehuse, spande til foder og vand og dit eget tøj og hænder!

Husk at vaccine ikke er behandling eller medicin. Vacciner må kun gives til raske og sunde dyr. Gives vaccine til en syg hund, er der stor risiko for at den dør. Er du i tvivl om din hvalp er syg så vent 1-2 uger med at give den vaccine så du er helt sikker på at den er rask.

Voksne hunde skal vaccineres mod rabies når de er mellem 4-6 måneder gamle og herefter hvert 3. år. I denne vaccine er der også noget beskyttelse mod hundesyge og parvovirus. Rabiesvaccinen er modsat alle andre vacciner lovpligtig. Det er også lovpligtigt at få revaccineret sine slædehunde mod rabies hvert 3 år.

TRÆNING

Det er vigtigt at bruge tid på at træning af hvalpene for at gøre dem robuste til et hårdt liv som trækhund. De skal opbygge muskler, så de kan tåle de belastninger, som de udsættes for foran slæden.

Tag hvalpene med på tur allerede fra de er 5-6 måneder gamle. Lad dem løbe det de gider, det skader dem ikke og vil give dem en god muskulatur. Først når de er ca. 10 måneder gamle kan man meget forsigtig starte op med at lære dem hvad det vil sige at trække, men med meget lille belastning og kun kort tid af gangen. De er ikke udvokset eller færdig udviklet før de er over halvandet år gamle. Begynder man at bruge hundene for tidligt ødelægger man deres udvikling.

Unge hunde vil hellere end gerne trække af alle kræfter og man kan nemt blive overrasket over deres styrke. Men lad dig ikke snyde. De kender ikke deres egne begrænsninger og det er dig der skal stoppe hunden inden skaden er sket.

At overbelaste hunden tidlig i livet, vil kunne medføre at den allerede inden den bliver arbejdshund, får skader som gør at dens liv foran slæden bliver meget kortvarigt. Hvis man venter med at belaste hunden, kan man have glæde af den i mange år fremover, helt til de er ca. 10 år gamle eller endda ældre. I det nordligste Grønland er der hunde på 16 år der stadig trækker slæde.

FODER OG SUNDHED

Fodring af slædehunde er en hel videnskab. Det vigtige er, at hundene får det de skal have af næringsstoffer, så de kan være raske og stærke. Hvis en hund ikke får hvad den har behov for, vil den få et dårligere immunforsvar og nemmere blive syg og få skader. Desuden er det mere sandsynligt at en sulten hund kommer til at bide et menneske end en mæt, tryk hund.

I princippet kan man lade det være op til hunden at bestemme hvor meget mad den behøver. 90 % af hundene vil ikke spise mere end hvad de behøver for at opretholde normalt vægt. Det indebærer at de har et lag med underhudsfedt, som skal isolere mod kulden. Det er en fysiologisk nødvendighed. Om sommeren vil de fleste hunde selv spise mindre mad, fordi de ikke behøver så meget, da det ikke er så koldt længere og fordi de ikke er lige så aktive som om vinteren. Hunde har brug for mad hver dag. Om vinteren skal de bruge mad til at have kræfter til at trække og for at danne varme. Om sommeren skal de bruge mad så de har energi til at fælde vinterpelsen og danne ny pels. Desuden har hårdtarbejdende hunde mange skader – som vi ikke nødvendigvis kan se – de skal hele op, så de er stærk til næste vinter, dette kræver energi.

HVILKEN SLAGS FODER

Det er ligegyldigt hvilken slags foder man giver, bare den dækker hundens behov for fedt, proteiner, kulhydrater, vitaminer og mineraler. Det nemmeste er at give dem hel sæl eller tørfoder. De er balanceret på næringsstofferne, så de passer perfekt for hunde. Skal man give fisk af forskellig slags, skal man vide hvad de indeholder for at give det rigtige. Torsk indeholder næsten kun proteiner og hellefisk næsten kun fedt. Så kun at give det ene er ikke så godt for hundene.

Skal man fodre hver dag? Hvis hunden selv fik lov til at vælge ville den æde foder hver dag. Fordelen ved at fodre hver dag, er at der er gang i fordøjelsessystemet og at man har en hund der er mere tilfreds når den er mæt. En utilfreds hund vil være mere tilbøjelig til at snappe efter fingre og børn der kommer forbi. Der er enkelte hunde der aldrig bliver tykke. De har enten høj forbrænding eller de gider ikke spise så meget. Ofte skal man give dem med høj forbrænding tre gange så meget foder som de andre hunde, inden de tager på i vægt og er tilfredse. Dette skal man tage hensyn til og ikke bare slå sig til ro med at "hunden ikke tager på selv om den spiser meget". Lad den spise det, den har behov for.

DIARRE

Hundene skal ikke have diarre. Det betyder, at den taber unormalt store mængder vand og vigtige næringsstoffer som dens krop, har behov for. En rask og sund hund har en afføring der er fast. Derfor skal man reagere, når en hund har diarre.

Ved hurtige foderskifte, vil hundens normale flora i tarmen ødelægges og foderet vil ikke blive fordøjet som det skal. Derfor optager hunden ikke de næringsstofferne den har behov for og i stedet fodrer man så en hund der skider det hele ud uden at udnytte foderet. Det er uøkonomisk for ejeren og usundt for hunden. Den taber også væske, da tarmens miljø er i ubalance og slipper vandet igennem i stedet for at det optages. Hunden er altså syg, når den har diarre. Har diarre stået på i over 3 dage skal man tage det alvorligt. Start med at tage maden fra hunden – ikke vandet – i 1 døgn. Det får mavesækken til at falde til ro. Herefter kan man forsøge at give den kogt ris og torsk som er letfordøjelig og som vil stabilisere tarmen.

Hvis diarreen er opstået i forbindelse med et foderskifte er det en god ide at gå tilbage til det gamle foder og så langsomt introducere det nye foder. Man skal altså ikke give hundene kun rugbrød en dag eller to, det

har hverken hunden eller tarmfloraen glæde af og det gør ingen nytte, tvært i mod. Man skal heller ikke bare pludselig give hundene sæl kød, når de er vant til at spise kun fisk eller kun tørfoder. Start med at give dem et lille stykke kød hver dag, og øg gradvis mængden, når du ser at det går fint. Et foderskifte bør tage mindst en uge eller to, så går det bedre med fordøjelsen.

Diare kan også skyldes at hundene har orm.

LÆNKET I KÆDER

Der lurer mange farer ved at stå lænket i kæde, derfor er det så vigtigt at ejeren er omhyggelig og opmærksom. Kæden skal fungere rigtigt. Hundene står lænket i kæder hele året. Hver hund har sit lille område som den er herre over og hvor den har sit fri rum. Her skal den kunne føle sig tryk. Det vil sige at man skal ikke på nogen måde behandle hundene dårligt når de står i kæde.

Hvis de står to og to sammen, skal den ene hund have ca. 1 meter længere kæde end den anden, så den også kan have sit frie rum. Det er den svage hund der skal have den længste kæde. Kvælerhalsbånd frarådes på det stærkeste, da hunden kan blive kvalt hvis den kommer til at vikke sin kæde ind i noget. Det er meget farligt. Kvælerhalsbånd har også en større tendens til at gnave sig ind gennem huden og lave dybe kødsår. Brug hellere et almindelig halsbånd i bred web. Husk at kontrollere jævnligt om halsbåndet er for stramt, for så skærer det sig ind i huden og kødet på halsen. Dette gælder specielt hvalpe, der vokser. De vokser hurtigere end man tror.

Brug gode drejeled til kæderne og to til hver hund. Det vil sige en tæt ved jorden og en ved halsen. Sørg for at der ikke ligger affald på pladsen, der kan vikles ind i kæden. Det kan gå hurtig med at hundene vikler kæden fuldstændig op så de ikke har bevægelsesfrihed. Husk at have god afstand mellem hundene, så de ikke kan nå hinanden. Ellers kan du risikere at de river hinanden ihjel.

VAND

Hundene skal have adgang til vand hele tiden. Det er dig, som ejer der skal sørge for en indretning af vand, som kan tåle hundenes aktivitet på pladsen. Det er aldrig hundens skyld hvis den kommer til at vælte sin vandspand, det er altid ejerens ansvar.

Hundene vælter ikke vandet med vilje og det er derfor din pligt at skaffe noget der kan holde til at stå hos hundene. Alternativer er at stille et stort sort plast kar på mange liter (50 liter) med tunge sten i bunden eller at hænge en spand på hundehuset.

Hvorfor de tisser i vandet? Man skulle tro det var fordi de kunne lide smagen, men hunde har det nu med at skulle markere sit område. Og der hvor der er noget som rager op af jorden, er det jo fint at sætte sit mærke. Hunde drikker gladelig vand, der er beskidt, men for at vedholde hundenes gode tarmflora er det bedst at sørge for at de har nogenlunde rent vand tilgængelig. Ellers risikerer man at hunden får diarree.

Det er specielt vigtigt med rigelige mængder vand om sommeren, når der er sol på hele dagen. Hvis man er uheldig, kan en hund uden skygge for solen, dø af overophedning i løbet af få timer.

Husk at nogle hunde vogter over vandet. Hvis man så kun har en spand med vand, kan det være at den anden hund i parret ikke får noget at drikke. Man skal aldrig lade to nabohunde have samme vandkar. Det kan være nødvendigt en gang i mellem at tømme vandspanden og skylde den ren for alger og beskidt vand.

Hvis du om sommeren har dine hunde på en hundepæl skal de også have adgang til vand hele tiden

HUS

Hunde har, som alle andre dyr, overlevelses instinkter, der fortæller dem, at de skal søge skjul for vejr og vind. En hund, der har mulighed for det, vil derfor lægge sig i læ for vinden, regnen og solen. Den vil også lægge sig et tørt sted, hvis den har mulighed for det. Det vil sige at den hellere vil ligge på en klippe eller et hundehustag end at ligge på den våde forårs sne.

Hundene kan meget godt lide at ligge ude i sneen når det er vinter. Huse bliver mest brugt når det er forår og sommer og det regner eller når solen er for varm. Der er sjældent hundene larmer så meget som når der regner i længere tid ad gangen. Et hundehus skaber trivsel hos hundene. Her kan de søge ly for vejr og vind og være i fred for andre, hvis de ønsker det.

Ekstra bonus er at så bliver det meget nemmere at lave en indretning for vand som holder hele sommeren. Man kan skrue et stort vandkar fast til huset eller hænge en spand på huset

SYGDOM

Hvis hunden bliver syg, er det dit ansvar at give den en korrekt behandling. Det kan være at aflive den, hvis den er kommet uheldigt til skade eller at kontakte dyrlægen for råd. Andre ting kan du måske selv håndtere f.eks. at rense og vaske et lille sår. Hvis hunden ikke spiser og har opkast eller diarree over længere tid og det samtidig er vinter, skal man huske at marginalerne er meget små. Hunden vil kunne dø af væskemangel eller underafkøling i løbet af kort tid. Husk at tage en syg hund indenfor i varmen, så den ikke skal bruge energi på at holde sig varm. Har man ikke mulighed for det, skal man overveje at aflive hunden. Hunden skal på intet tidspunkt lide. Den må hellere dø hurtigt og smertefrit end at pine sig til døde.

Ofte er det vigtigste at give hunden vand, hvis den ikke har madlyst. De almindeligste skader slædehunde får, er bidsår og skader i muskler, sener og på grund af overbelastning. I de fleste tilfælde af bidsår, der er af lidt større omfang, skal der antibiotika til for at helbrede. Det er meget vigtigt med antibiotika, hvis såret er i nærheden af et led.

Hvis hunden halter uden at have været udsat for bid, har den måske fået en overbelastning i et led eller skader i muskler eller sener. Sådanne skader kan kun hele ved at hunden står i ro i sin kæde i omkring 3 uger. Nogen gange tager det meget lang tid. Bagefter skal man huske at hunden skal have en forsigtig optræning inden den er lige så god som inden skaden opstod.

KLØERNE

Hunde, der står på klipper hele sommeren, behøver måske ikke få kløerne klippet. Men hvis hundene står på græs eller sne, så skal man huske at undersøge hundens kløer. Når de bliver for lange, kan de komme til at brække af eller skade dem. De kan også få belastningsskader i ledene af at have for lange kløer. Man skal kontrollere kløer en gang om måneden og klippe dem hvis det er nødvendigt. Husk også den lille ekstra klo som hunde har på forbenene (ulvekloen).

TÆNDER

Det er et hårdt liv at være slædehund – også for tænderne! Frossent fisk og kød slider tænderne ned. Det er tandens nerve, der bliver blottet, når tanden slides og det er meget smertefuldt. Nogen gange dør nerven efter lidt tid og så forsvinder smerten. Hvis du har en hund der ikke vil spise så kig den ind i munden. Har den meget nedslidte tænder bør du overveje at aflive den.

Det er forbudt at klippe hundenes hjørnetænder og ødelægge deres kindtænder. Det er simpelthen for smertefuldt for hunden – og husk at hunden oplever tandsmerte ligeså frygteligt som vi gør!!

PELSSKIFTE/ FÆLDNING

Hunde fælder pelsen to gange om året, uanset hvordan man fodrer dem. Typisk vil det være om foråret og om efteråret. Sådan får de en lettere sommerpels til sommeren og en tykkere pels til isolation om vinteren. Det er temperaturen, der giver besked om, hvornår hunden skal fælde pelsen. Hvis der kommer en periode med tøvejr midt om vinteren, kan det være nok til at hunden "tror" at der nu er sommer på vej, og den begynder at smide pelsen. Det er mekanismer i hundens hjerne der sætter det i gang.

Tæver, der har fået hvalpe smider også pelsen og kan se meget tynde ud, selv om de er i normalt foderstand. Diegivende tæver er ofte helt bare på patterne. De smider pelsen på bugen for at hvalpene bedre skal kunne finde brystvorterne.

Pelsen er også ofte med til at skjule hvor tyk eller tynd, hunden egentlig er. Det er derfor meget vigtigt at man mærker efter på sine hunde mindst en gang om ugen, hvor tykke de er og derefter justerer fodermængden.

HUNDELORT

Hvem ønsker at ligge i lort? Heller ikke hundene, hvis de selv kan vælge. Det er ikke bare af forfængelighed, men af hygiejniske årsager at det er smart at skovle lorten væk fra hundene. I lorten lagres alle mulige smittekilder, som hvalpesygdomme og bakterier som giver diare. Og ikke mindst er det smittekilde for orm. Hvis du fjerner lortet så slipper du måske for, at dine hunde straks efter en ormekur bliver smittet på ny, hvilket jo er tilfælde når lortet ligger der.

BIDSKE OG AGRESSIVE

Den grønlandske slædehund er ikke en aggressiv eller bidsk hunderace. Den er tværtimod en hund, der er meget hengiven, overfor mennesker. Den vil gøre alt for at glæde sin ejer, som den jo får mad hos.

Når så hunde bider, kan det skyldes flere faktorer. En meget vigtig ting er hvorvidt hunden er socialiseret på mennesker. Det betyder at hunden har lært at være ved mennesker og føler sig tryk i nærheden af dem. En dårlig socialiseret hund kan nemt føle sig truet, når der kommer nogen hen til den. Hvis de i en sådan situation bliver presset ind i et hjørne, vil de måske bide for at forsvare sig.

Det kan være hunde, der er meget sultne eller tørstige, fordi de ikke bliver fodret ordentligt eller fordi de sultes. Det gælder også hvis hunden ikke har adgang til vand, så kan den blive frustreret. Sådanne hunde vil kunne bide efter hvad der måtte komme forbi deres hundeplass - i desperation.

Eller det kan være at man kommer for tæt på hunde, der slås og at man derfor bliver bidt. Man skal passe meget på og ikke komme mellem to hunde, der er uvenner.

Hundene har også et stærkt flokinstinkt og hvis der er flere løse hunde, vil de kunne danne flokke. Under uheldige situationer med børn vil de kunne bide et barn ihjel. Det sker meget sjældent i vore dage, da hundene skal være lænkede. De fleste der i dag bliver bidt, går selv hen til den lænkede hund og truer den måske ligefrem. De hunde, der kun er vant til at få mad serveret ved at det bliver kastet til dem gennem luften, vil også nemt kunne finde på at tage fat i ens ben hvis man skulle falde indenfor dens territorium. Det er derfor meget vigtigt at man husker at klappe og kæle med hundene en gang i mellem, så de bliver trygge ved mennesker.

Så skal man huske at hunden er et dyr – den er styret af drifter – selv den venligste hund kan bide i desperation, fordi den har ondt eller er sulten – det er ikke det samme som at den af natur er aggressiv. Man skal altid omgås hunde med fornuft og venlighed.

ARBEJDHUND, IKKE KÆLEHUND

Den grønlandske slædehund er en arbejdshund og ikke en kælehund, er der mange der siger. Det er op til hver enkelt hvilken brug man tiltænker sin hund. Mange hunderacer kan være arbejdshunde eller have en bestemt funktion. Men det er vigtigt at huske, at alle hunde skal behandles omsorgsfuldt. De skal behandles forsvarlig og der skal sørges for at deres behov for mad, vand og beskyttelse bliver dækket.

Ofte når det diskuteres hvordan slædehunden skal passes, bruges argumentet med at de er arbejdshunde, som en forklaring og undskyldning for, at behandle dem dårligere end kælehunde. En arbejdshund bør man behandle specielt godt, da den jo skal bruges til noget nyttigt og vigtigt!

